PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSDP
Journal of Spatial Development and Policy
https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JSDP/index

Research Article

The Relationship Between Gross Domestic Product and People's Happiness in Selected ASEAN Countries

Wansiri Wangchue[1*] and Kanokwan Chancharoenchai[2]

[1] *Master's Degree Student, Business Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: wsrwch@gmail.com*

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between Gross Domestic Product (GDP) and people's happiness, and to investigate other factors associated with happiness in seven ASEAN countries: Thailand, Singapore, Cambodia, the Philippines, Indonesia, Viet Nam, and Malaysia. Annual secondary panel data from 2008–2021 were analyzed. The Happiness Index was used as the dependent variable, while economic, health, social, governance, government effectiveness, and demographic factors served as independent variables. Panel data analysis was conducted, and the Hausman test supported the selection of the Random Effects model. The analysis also incorporated time-fixed effects and lagged variables. The results from the estimation using variables in first-difference form indicate that GDP per capita has no statistically significant relationship with people's happiness. In contrast, the Education Index in the same period demonstrates a consistently positive and statistically significant relationship with happiness, suggesting that educational development is associated with higher levels of people's happiness. In addition, government effectiveness is positively associated with happiness, while the suicide mortality rate and the Corruption Perceptions Index are negatively associated with happiness. The lagged value of the Corruption Perceptions Index, however, is positively associated with happiness, suggesting that the effects of reducing corruption may take time to be reflected in people's happiness. These findings suggest that promoting people's happiness should not rely solely on economic growth but should also emphasize improvements in education, health, and public governance in order to enhance quality of life and achieve sustainable well-being.

Keywords: Happiness, Gross Domestic Product, Panel Data, ASEAN, Governance

Received: 16 June 2026;
Revised: 11 October 2026;
Accepted: 17 October 2026

© 2026 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy
ISSN: 2985-220X (Online)

ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

วรรณศิริ หว่างเชื้อ[1*] และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: wsrwch@gmail.com*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับระดับความสุขของประชาชน และศึกษาปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ กัมพูชา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิในรูปแบบข้อมูลพาเนลรายปี ครอบคลุมช่วงปี พ.ศ. 2551–2564 ตัวแปรตามคือดัชนีความสุข ส่วนตัวแปรอิสระประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม ธรรมาภิบาล ประสิทธิผลภาครัฐ และโครงสร้างประชากร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบจำลองข้อมูลพาเนล โดยผลการทดสอบ Hausman Test สนับสนุนการเลือกใช้แบบจำลอง Random Effects จึงประมาณค่าด้วยวิธีดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้รวมการควบคุมผลกระทบเฉพาะช่วงเวลาและตัวแปรล่าช้าไว้ในการวิเคราะห์ด้วย ผลการศึกษาจากการประมาณค่าโดยใช้ตัวแปรในรูปผลต่างลำดับที่ 1 พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ดัชนีการศึกษาในช่วงเวลาเดียวกันมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างสม่ำเสมอ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาด้านการศึกษามีความเชื่อมโยงกับระดับความสุขของประชาชนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ประสิทธิผลของรัฐบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุข ส่วนอัตราการเสียชีวิตจากฆ่าตัวตายและดัชนีการรับรู้การทุจริตมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความสุข ขณะที่ค่าล่าช้าของดัชนีการรับรู้การทุจริตมีความสัมพันธ์เชิงบวก สะท้อนว่าผลของการลดการทุจริตอาจต้องใช้ระยะเวลาจึงจะส่งผลต่อระดับความสุขของประชาชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมความสุขของประชาชนไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา สุขภาพ และธรรมาภิบาลภาครัฐควบคู่กัน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความสุข, ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ, ข้อมูลพาเนล, อาเซียน, ธรรมาภิบาล

© 2026 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

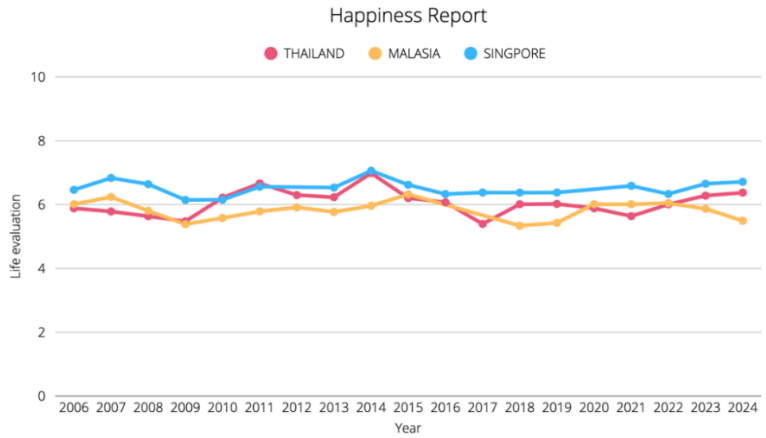
หลายประเทศให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่และความสุขของประชาชนมากขึ้น เนื่องจากเป็นตัวสะท้อนคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม และศักยภาพการพัฒนาในระยะยาว ขณะเดียวกัน การเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงเป็นเป้าหมายสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจมหภาค โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสะท้อนความสามารถในการสร้างรายได้ การจ้างงาน และมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ด้วยเหตุนี้ GDP จึงถูกใช้เป็นตัวชี้วัดหลักที่รัฐบาลของหลายประเทศให้ความสำคัญและมุ่งส่งเสริมให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

อย่างไรก็ตาม GDP มีข้อจำกัดในการสะท้อนคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เนื่องจากไม่สามารถครอบคลุมมิติสำคัญ เช่น ความเหลื่อมล้ำ สุขภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคม และความพึงพอใจในชีวิต ประเทศภูฏานจึงได้พัฒนาแนวคิด “ความสุขมวลรวมประชาชาติ” (Gross National Happiness: GNH) ซึ่งให้ความสำคัญกับความสุขของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ แนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ (ธนาคารแห่งประเทศไทย,

2563) และมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมการศึกษาและการประเมินความสุขของประชาชนในระดับโลก รวมถึงการจัดทำรายงานความสุขโลก (World Happiness Report, 2021) ซึ่งสะท้อนว่าความก้าวหน้าของประเทศไม่ควรถูกพิจารณาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงมิติเดียว

ในทางวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความสุขยังคงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง โดย Easterlin (1974) ได้เสนอแนวคิด Easterlin Paradox ซึ่งชี้ว่า ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ประชาชนในประเทศที่มีรายได้สูงมักมีระดับความสุขสูงกว่าประชาชนในประเทศที่มีรายได้ต่ำกว่า อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในระยะยาว การเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยของประเทศไม่ได้ส่งผลให้ระดับความสุขเฉลี่ยของประชาชนเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเสมอไป ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้อาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญเพียงประการเดียวที่มีอิทธิพลต่อความสุขในระยะยาวของประชาชน ทั้งนี้ ประเด็นดังกล่าวยังคงเป็นข้อถกเถียงในงานวิจัยเชิงประจักษ์ โดย Stevenson & Wolfers (2008) วิเคราะห์ข้อมูลจากหลายประเทศและหลายช่วงเวลา และพบว่า GDP ต่อหัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขและความพึงพอใจในชีวิต ทั้งจากการเปรียบเทียบระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศตามช่วงเวลา อีกทั้งไม่พบหลักฐานที่ชัดเจนของจุดอิ่มตัวที่รายได้เพิ่มขึ้นแล้วจะไม่สัมพันธ์กับความสุขที่เพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม Easterlin et al. (2010) พบว่า แม้รายได้และความสุขอาจเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันในระยะสั้น แต่เมื่อพิจารณาในระยะยาว การเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้สัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของระดับความสุขเฉลี่ยอย่างสม่ำเสมอ ขณะที่งานวิจัยบางส่วนพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง GDP ต่อหัวกับความสุขของประชาชน (Fadillah, 2025; กัมลาศ เยาวะนิจ, 2565) ข้อค้นพบที่แตกต่างกันเหล่านี้สะท้อนว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความสุขยังไม่มีข้อสรุปที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปสู่ข้อถกเถียงสำคัญในทางเศรษฐศาสตร์ว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชนจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของนโยบายเศรษฐกิจมหภาคนั้น สามารถนำไปสู่ความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนได้อย่างแท้จริงหรือไม่

เมื่อพิจารณาบริบทของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งด้านระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพของสถาบันภาครัฐ พบว่า แม้สิงคโปร์จะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวอยู่ในระดับสูงที่สุดในภูมิภาค และมีระดับความสุขของประชาชนอยู่ในระดับสูง แต่ประเทศไทยและมาเลเซียซึ่งมีระดับรายได้ต่อหัวต่ำกว่ากลับมีระดับความสุขที่ใกล้เคียงกับสิงคโปร์ ข้อสังเกตดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของระดับความสุขของประชาชนได้อย่างครบถ้วน

ภาพที่ 1 ดัชนีความสุขของประเทศไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์
ที่มา: World Happiness Report (2021)

ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับข้อถกเถียงในงานวิจัยเชิงประจักษ์ในบริบทอาเซียน ซึ่งยังให้ข้อค้นพบที่แตกต่างกัน โดย Giansyah et al. (2024) ได้ศึกษาโดยใช้ข้อมูลในช่วงปี ค.ศ. 2015–2021 พบว่า GDP ต่อหัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสุข ข้อค้นพบที่แตกต่างกันนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับความสุขในบริบทอาเซียนเพิ่มเติม โดยพิจารณาปัจจัยด้านอื่นร่วมด้วย งานศึกษาที่ผ่านมาในบริบทอาเซียน

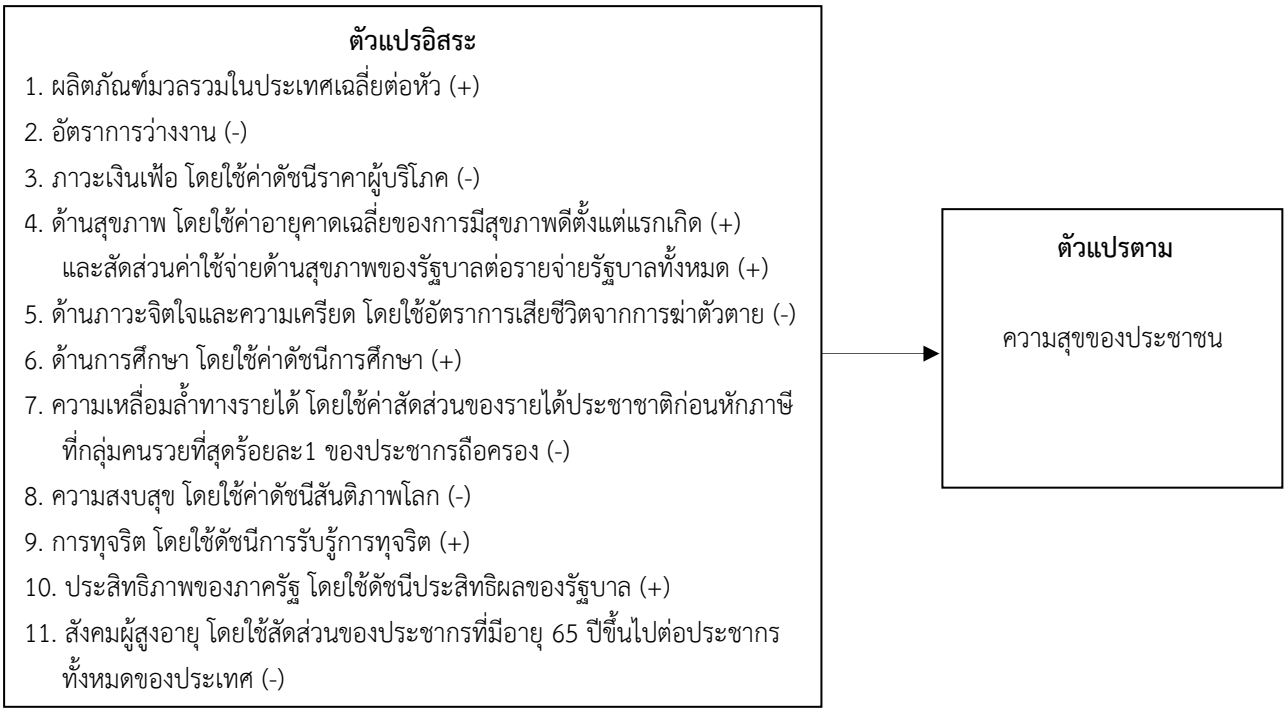
บางส่วนมุ่งเน้นปัจจัยทางเศรษฐกิจและประชากรศาสตร์บางประการ ขณะที่การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลช่วงปี ค.ศ. 2008–2021 และพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ การศึกษา ธรรมาภิบาล ประสิทธิผลภาครัฐ สังคม และโครงสร้างประชากร รวมทั้งพิจารณาค่าล่าช้าของตัวแปร (lagged variables) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ที่อาจปรากฏในช่วงเวลาถัดไป ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับระดับความสุขของประชาชน รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มเติมหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสุขของประชาชน และเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบายที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) กับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค สุขภาพ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ ธรรมาภิบาล ประสิทธิผลภาครัฐ และโครงสร้างประชากร กับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยกำหนดความสุขของประชาชน โดยพบว่าความสุขเป็นผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ การศึกษา สังคม และคุณภาพของสถาบัน ทั้งนี้ การศึกษาได้นำทฤษฎีขีดความสามารถ (Capability Approach) ของ Sen มาใช้เป็นกรอบในการอธิบาย โดยแนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับสิ่งที่บุคคลสามารถ “เป็น” และ “กระทำ” ได้จริง มากกว่าการพิจารณาจากรายได้หรือทรัพยากรเพียงอย่างเดียว ซึ่งประกอบด้วย Functionings หรือสภาวะและสิ่งที่บุคคลสามารถบรรลุได้จริง เช่น การมีสุขภาพที่ดีและการได้รับการศึกษา และ Capability หรือโอกาสและเสรีภาพในการเลือกดำเนินชีวิตในรูปแบบที่บุคคลให้คุณค่า (Wells, n.d.) ดังนั้น ความสุขและคุณภาพชีวิตจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้เพียงด้านเดียว แต่ยังสัมพันธ์กับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่อาจส่งเสริมหรือจำกัดโอกาสของบุคคลในการบรรลุชีวิตที่มีคุณค่า การศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดดัชนีความสุข

เป็นตัวแปรตาม และพิจารณาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ สันติภาพ ธรรมาภิบาล และโครงสร้างประชากร ผ่านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 12 ตัว ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อหัว ผลการศึกษาของ Degutis et al. (2010), Fadillah (2025) และกัมลาศ เยาวะนิจ (2565) พบว่า GDP per capita มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิต เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจช่วยเพิ่มรายได้และมาตรฐานการครองชีพของประชาชน จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับความสุข

2. อัตราการว่างงาน ผลการศึกษาของ Di Tella et al. (2001) พบว่า อัตราการว่างงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสุข เนื่องจากส่งผลกระทบต่อรายได้ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความพึงพอใจในชีวิต จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุข

3. อัตราเงินเฟ้อ ผลการศึกษาของ Fadillah (2025) พบว่า อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสุข เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของระดับราคาสินค้าลดอำนาจซื้อและคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุข

4. สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของรัฐบาล ผลการศึกษาของ Yang et al. (2022) พบว่า การใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุข เนื่องจากช่วยเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพและสวัสดิการที่จำเป็น จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับความสุข

5. อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีตั้งแต่แรกเกิด ผลการศึกษาของ Mathentamo et al. (2024) พบว่า สุขภาพที่ดีและความสุขมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน โดยผู้ที่มีสุขภาพดีมักมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่า จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับความสุข

6. อัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย ผลการศึกษาของ Choi et al. (2024) พบว่า ระดับความสุขที่ลดลงมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ Hsu et al. (2019) พบว่า พื้นที่ที่มีระดับความสุขสูงมีอัตราการฆ่าตัวตายต่ำกว่า แม้ทิศทางการวิเคราะห์ของงานวิจัยดังกล่าวจะแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ แต่ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามระหว่างความสุขกับการฆ่าตัวตาย โดยไม่ได้แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ดังนั้น จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุข

7. ดัชนีการศึกษา ผลการศึกษาของ Stryzhak (2020) พบว่า ดัชนีการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุข เนื่องจากช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาสทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับความสุข

8. สัดส่วนรายได้ประชาชาติก่อนหักภาษีที่กลุ่มคนรวยที่สุดร้อยละ 1 ถือครอง ผลการศึกษาของ Powdthavee et al. (2017) พบว่า การกระจุกตัวของรายได้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจในชีวิต เนื่องจากสะท้อนความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคม จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุข

9. ดัชนีสันติภาพโลก ผลการศึกษาของ Aribe & Panes (2019) พบว่า ประเทศที่มีระดับสันติภาพสูงกว่ามักมีระดับความสุขสูงกว่า เนื่องจากประชาชนมีความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยค่าดัชนีที่สูงขึ้นสะท้อนระดับสันติภาพที่ลดลง จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุข

10. ดัชนีการรับรู้การทุจริต ผลการศึกษาของ Ma et al. (2022) พบว่า การรับรู้การทุจริตที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความพึงพอใจต่อรัฐบาลและความพึงพอใจในชีวิตของประชาชนลดลง โดยค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตที่สูงขึ้นสะท้อนระดับการทุจริตที่ลดลง จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับความสุข

11. ดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล ผลการศึกษาของ กัมลาศ เยาวะนิจ (2565) พบว่า ประสิทธิผลของรัฐบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุข เนื่องจากการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน จึงคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับความสุข

12. สัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาของ Hudomiet et al. (2021) พบว่า เมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มขึ้นหลัง 65 ปี ความพึงพอใจในชีวิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยการลดลงดังกล่าวส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพและการสูญเสียคู่สมรส จึงคาดตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุขของประชาชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในรูปแบบข้อมูลพาเนล (Panel Data) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลของหลายหน่วยศึกษาและหลายช่วงเวลา ข้อมูลพาเนลอาจมีลักษณะเป็นข้อมูลพาเนลแบบสมดุล (Balanced Panel) หรือข้อมูลพาเนลแบบไม่สมดุล (Unbalanced Panel) ซึ่งบางหน่วยศึกษามีข้อมูลไม่ครบถ้วนในบางช่วงเวลา สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ใช้ข้อมูลรายปีครอบคลุมช่วง พ.ศ. 2551–2564 ของประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ กัมพูชา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย โดยคัดเลือกเฉพาะประเทศที่มีข้อมูลของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครบถ้วนและมีความต่อเนื่องเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้มีลักษณะเป็นข้อมูลพาเนลแบบไม่สมดุล เนื่องจากข้อมูลดัชนีความสุขของ 2 ประเทศขาดหายไปประเทศละ 2 ปี ส่งผลให้จำนวนค่าสังเกตของข้อมูลดัชนีความสุขตลอดช่วงเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 94 ค่าสังเกต จากจำนวนค่าสังเกตสูงสุด 98 ค่าสังเกต ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณค่าอาจจะแตกต่างกันตามการแปลงข้อมูลและชุดตัวแปลที่ใช้ในแต่ละแบบจำลอง ขณะที่ประเทศบรูไน ลาว และเมียนมาถูกตัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความครบถ้วนและความต่อเนื่องของข้อมูล จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบร่วมกับประเทศอื่นได้ตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา ทั้งนี้ กำหนดช่วงเวลาสิ้นสุดที่ปี พ.ศ. 2564 เนื่องจากข้อมูลของตัวแปรบางรายการหลังจากปีดังกล่าวยังไม่ปรากฏข้อมูลหรือมีข้อมูลไม่ครบถ้วนในหลายประเทศ ทำให้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบร่วมกันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ในการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ได้ปรับสเกลดัชนีการรับรู้การทุจริต ให้อยู่ในช่วง 0–10 เพื่อให้ข้อมูลมีมาตรวัดที่สอดคล้องกันตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา โดยการปรับสเกลดังกล่าวเป็นการแปลงเชิงเส้น ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงลำดับและทิศทางของข้อมูล

ตารางที่ 1 ตัวแปรและแหล่งที่มา

ชื่อตัวแปร	สัญลักษณ์ตัวแปร	หน่วยวัด	แหล่งที่มา
ดัชนีความสุข	HAP	-	Cantril Ladder จาก World Happiness Report (2021)
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อหัว	GDP	ดอลลาร์สหรัฐฯ	World Bank (2021)
อัตราการว่างงาน	UR	ร้อยละ	International Labour Organization (2021)
ดัชนีราคาผู้บริโภค	CPI	-	World Bank (2021)
อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีตั้งแต่แรกเกิด	HAL	ปี	World Health Organization (WHO) (2021)
สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของรัฐบาลต่อรายจ่ายรัฐบาลทั่วไปทั้งหมด	GGE	ร้อยละ	World Development Indicators (World Bank, 2021)
อัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย	SMR	จำนวนต่อประชากร 100,000คน	World Health Organization (WHO) (2021)
ดัชนีการศึกษา	EDU	-	Global Data Lab (2021)
สัดส่วนรายได้ประชาชาติก่อนหักภาษีที่กลุ่มคนรวยที่สุดร้อยละ 1 ถือครอง	INC	ร้อยละ	World Inequality Database (2021)
ดัชนีสันติภาพโลก	GPI	-	Institute for Economics and Peace (2021)
ดัชนีการรับรู้การทุจริต	COR	-	Transparency International (2021)
ดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล	GE	-	World Bank (2021)
สัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดของประเทศ	AGING	ร้อยละ	World Bank (2021)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิในรูปแบบข้อมูลพาเนล (Panel Data) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Data) และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ของประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2551–2564 โดยดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล (Government Effectiveness Index) ได้ถูกแปลงเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยกำหนดให้ GE = 1 เมื่อค่าดัชนีมากกว่า 0 และ GE = 0 เมื่อค่าดัชนีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0 เนื่องจากดัชนีดังกล่าวเป็นค่าประมาณมาตรฐานที่มีค่าอยู่ในช่วงประมาณ −2.5 ถึง +2.5 โดยค่าที่สูงขึ้นสะท้อนถึงประสิทธิผลของรัฐบาลที่ดีขึ้น และค่า 0 เป็นจุดอ้างอิงกลางของมาตรวัด จึงใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเทศออกเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิผลของรัฐบาลเหนือและไม่เหนือจุดอ้างอิงดังกล่าว นอกจากนี้ เนื่องจากดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล เป็นดัชนีมาตรฐานเชิงสัมพัทธ์ที่มีค่าคร่อมศูนย์ การตีความการเปลี่ยนแปลงในเชิงสัดส่วนหรือร้อยละอาจไม่เหมาะสมเมื่อค่าฐานเป็นศูนย์หรือติดลบ การแปลงเป็นตัวแปรหุ่นจึงช่วยให้สามารถตีความและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสองกลุ่มได้อย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์เชิงพรรณนาใช้เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยพิจารณาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of Variation: CV) เพื่อสะท้อนระดับของข้อมูล การกระจายตัวของตัวแปร และความแตกต่างของข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในช่วงเวลาที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ (Multicollinearity) การตรวจสอบปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไปหรือไม่ เนื่องจากความสัมพันธ์ที่สูงระหว่างตัวแปรอิสระอาจส่งผลให้ค่าประมาณสัมประสิทธิ์และค่า Standard Error มีความคลาดเคลื่อนและกระทบต่อการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษานี้ตรวจสอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระ ทั้งในรูป ณ ระดับหรือรูปแบบลอการิทึมธรรมชาติ และในรูปการเปลี่ยนแปลงลำดับที่ 1 (First Difference) ร่วมกับการตรวจสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF) เพื่อประเมินระดับสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณของตัวแปรอิสระ โดยพิจารณาค่า VIF ประกอบกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายคู่ เพื่อประเมินความเหมาะสมของตัวแปรก่อนนำเข้าสู่แบบจำลอง

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationarity Test) เนื่องจากข้อมูลพาเนลประกอบด้วยมิติของภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาอาจมีลักษณะไม่นิ่ง (Non-stationary) ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์มารยา (Spurious Regression) และทำให้ผลการประมาณค่าคลาดเคลื่อน การศึกษานี้จึงตรวจสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยการทดสอบ Panel Unit Root Test โดยใช้วิธี Im–Pesaran–Shin Test (IPS Test) ซึ่งมีสมมติฐานหลักว่าข้อมูลมี Unit Root หรือไม่มีความนิ่ง ทั้งนี้ แม้การศึกษาจะมีจำนวนหน่วยภาคตัดขวาง 7 ประเทศ และช่วงเวลา 14 ปี ซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านขนาดข้อมูล จึงควรพิจารณาประเด็นดังกล่าวประกอบการตีความผลการทดสอบ อย่างไรก็ตาม IPS Test มีข้อได้เปรียบในการรองรับความแตกต่างของกระบวนการ Autoregressive ระหว่างหน่วยภาคตัดขวาง (Heterogeneous Panels) ได้ (Im, Pesaran & Shin, 2003) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะข้อมูลที่ประกอบด้วยหลายประเทศ โดยมีการทดสอบตัวแปรทั้งในรูป ณ ระดับหรือรูปแบบลอการิทึมธรรมชาติ และในรูปการเปลี่ยนแปลงลำดับที่ 1 เพื่อคัดเลือกข้อมูลที่มีคุณสมบัติความนิ่งสำหรับนำไปใช้ในการประมาณค่าแบบจำลอง

ขั้นตอนที่ 4 การประมาณค่าแบบจำลองข้อมูลพาเนล การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และระดับความสุขของประชาชน รวมถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลพาเนล (Panel Data Analysis) โดยประมาณค่าด้วยแบบจำลอง Fixed Effect Model และ Random Effect Model ทั้งนี้ ได้ควบคุมผลกระทบตามช่วงเวลา (Time Fixed Effects) เพื่อควบคุมอิทธิพลของเหตุการณ์หรือปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศ

ในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น วิกฤติเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค เพื่อให้การประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความเหมาะสมและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

Fixed Effect Model เป็นแบบจำลองที่เหมาะสมในกรณีที่ลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยศึกษา เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือปัจจัยเชิงสถาบันของแต่ละประเทศ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ โดยแบบจำลองนี้จะควบคุมอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา โดยมีรูปแบบสมการดังนี้

$$\begin{aligned}\mathrm{D_LnHAP_{it}} = {} & \alpha_i + \beta_1 \mathrm{D_LnGDP_{it}} + \beta_2 \mathrm{D_{UR_{it}}} + \beta_3 \mathrm{D_{LnCPI_{it}}} + \beta_4 \mathrm{D_{GGE_{it}}} + \beta_5 \mathrm{D_{LnHAL_{it}}} + \beta_6 \mathrm{D_{LnSMR_{it}}} \\ & + \beta_7 \mathrm{D_LnEDU_{it}} + \beta_8 \mathrm{D_{INC_{it}}} + \beta_9 \mathrm{D_{LnGPI_{it}}} + \beta_{10} \mathrm{D_{LnCOR_{it}}} + \beta_{11} \mathrm{DummyGE_{it}} \\ & + \beta_{12} \mathrm{D_AGING_{it}} + \gamma_t + \varepsilon_{it}\end{aligned}$$

กำหนดให้

HAP คือ ดัชนีความสุข

GDP คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อหัว (ดอลลาร์สหรัฐฯ)

UR คือ อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)

CPI คือ ดัชนีราคาผู้บริโภค

GGE คือ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของรัฐบาลเทียบกับรายจ่ายรัฐบาลทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ)

HAL คือ อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีตั้งแต่แรกเกิด (ปี)

SMR คือ อัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย (จำนวนต่อประชากร 100,000 คน)

EDU คือ ดัชนีการศึกษา

INC คือ สัดส่วนของรายได้ประชาชาติก่อนหักภาษีที่กลุ่มคนรวยที่สุดร้อยละ 1 ของประชากรถือครอง (ร้อยละ)

GPI คือ ดัชนีสันติภาพโลก

COR คือ ดัชนีการรับรู้การทุจริต

GE คือ ดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล ถูกแปลงเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยกำหนดให้ GE = 1 เมื่อค่าดัชนีมากกว่า 0 และ GE = 0 เมื่อค่าดัชนีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0

AGING คือ สัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดของประเทศ (ร้อยละ)

D_ คือ การแปลงข้อมูลด้วยผลต่างอันดับที่ 1

Ln คือ การแปลงข้อมูลด้วยลอการิทึมธรรมชาติ

α_i คือ ค่าเฉพาะของแต่ละหน่วย (Individual Fixed Effects)

$\beta_{1,\cdots}\beta_{12}$ คือ สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

i คือ ประเทศจำนวน 7 ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ กัมพูชา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย ซึ่ง i = 1, 2, ...,7

t คือ ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2564 เป็นระยะ 14 ปี หรือ t = 1, 2, ...,14

γ_t คือ ค่าเฉพาะของแต่ละช่วงเวลา (Time Fixed Effects) ซึ่งเกิดจากการกำหนดตัวแปรจำลองเวลา (Time Dummy Variables) เพื่อควบคุมอิทธิพลของปัจจัยภายนอกหรือ เหตุการณ์ร่วมที่ส่งผลต่อทุกประเทศในช่วงเวลาเดียวกัน โดยสามารถเขียนในรูป

$$\sum_{t=2}^{T} \delta_t D_t$$

D_t คือ ตัวแปรจำลองเวลา (Time dummy variables) ใช้ควบคุมอิทธิพลของปัจจัยภายนอกหรือเหตุการณ์ร่วมที่ส่งผลต่อทุกหน่วยในช่วงเวลานั้น เช่น วิกฤติเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของโรค

δ_t คือ สัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำลองเวลา (Coefficient of time dummy variable)

ε คือ ค่าคลาดเคลื่อน (Error Term)

Random Effect Model เป็นแบบจำลองที่สมมติว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยศึกษาเป็นตัวแปรสุ่มและไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ แบบจำลองนี้ใช้ข้อมูลทั้งความแตกต่างภายในประเทศตามช่วงเวลาและความแตกต่างระหว่างประเทศร่วมกันในการประมาณค่า ทั้งนี้ ได้ควบคุมผลกระทบตามช่วงเวลาเช่นเดียวกับแบบจำลอง Fixed Effect Model โดยกำหนดให้ลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศเป็นองค์ประกอบความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม u_i เขียนสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\mathrm{D_LnHAP_{it}} = {} & \alpha_i + \beta_1 \mathrm{D_LnGDP_{it}} + \beta_2 \mathrm{D_{UR_{it}}} + \beta_3 \mathrm{D_{LnCPI_{it}}} + \beta_4 \mathrm{D_{GGE_{it}}} + \beta_5 \mathrm{D_{LnHAL_{it}}} + \beta_6 \mathrm{D_{LnSMR_{it}}} \\ & + \beta_7 \mathrm{D_LnEDU_{it}} + \beta_8 \mathrm{D_{INC_{it}}} + \beta_9 \mathrm{D_{LnGPI_{it}}} + \beta_{10} \mathrm{D_{LnCOR_{it}}} + \beta_{11} \mathrm{DummyGE_{it}} \\ & + \beta_{12} \mathrm{D_AGING_{it}} + \gamma_t + u_i + \varepsilon_{it}\end{aligned}$$

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการประมาณค่าทั้งหมด 8 แบบจำลอง โดยมีการพิจารณาทั้งตัวแปรอิสระในช่วงเวลาปัจจุบันและตัวแปรอิสระล่าช้า 1 ช่วงเวลา รวมทั้งปรับชุดตัวแปรอิสระที่นำเข้าสู่แต่ละแบบจำลองเพื่อลดความซ้ำซ้อนระหว่างตัวแปร และตรวจสอบความคงทนของความสัมพันธ์ของตัวแปรภายใต้ข้อกำหนดของแบบจำลองที่แตกต่างกัน โดยสามารถแสดงแบบจำลองที่ใช้ในการประมาณค่าในรูปฟังก์ชันได้ดังนี้

1. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_LnGDP_{it}}$, $\mathrm{D_GGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$, $\mathrm{D_AGING_{it}}$)
2. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_UR_{it}}$, $\mathrm{D_LnCPI_{it}}$, $\mathrm{D_GGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$)
3. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_LnGDP_{it}}$, $\mathrm{D_GGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$, $\mathrm{D_AGING_{it}}$)
4. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_LnGDP_{it}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$, $\mathrm{D_AGING_{it}}$)
5. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_LnGDP_{it}}$, $\mathrm{D_GGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$, $\mathrm{D_AGING_{it}}$, $\mathrm{D_LnGDP_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_GGE_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_GPI_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_INC_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_AGING_{i,t-1}}$)
6. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_UR_{it}}$, $\mathrm{D_LnCPI_{it}}$, $\mathrm{D_GGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$, $\mathrm{D_UR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnCPI_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_GGE_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_GPI_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_INC_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{i,t-1}}$)
7. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_LnGDP_{it}}$, $\mathrm{D_GGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$, $\mathrm{D_AGING_{it}}$, $\mathrm{D_LnGDP_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_GGE_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_GPI_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_INC_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_AGING_{i,t-1}}$)
8. $\mathrm{D_LnHAP_{it}}$ = f($\mathrm{D_LnGDP_{it}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{it}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{it}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{it}}$, $\mathrm{D_GPI_{it}}$, $\mathrm{D_INC_{it}}$, $\mathrm{DummyGE_{it}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{it}}$, $\mathrm{D_AGING_{it}}$, $\mathrm{D_LnGDP_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnHAL_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnSMR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnEDU_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_GPI_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_INC_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_LnCOR_{i,t-1}}$, $\mathrm{D_AGING_{i,t-1}}$)

ขั้นตอนที่ 5 การเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมด้วย Hausman Test การเลือกแบบจำลองระหว่าง Fixed Effect Model และ Random Effect Model ดำเนินการด้วยการทดสอบ Hausman Test โดยมีสมมติฐานหลัก (H_0) ว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ และสมมติฐานทางเลือก (H_1) ว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยศึกษามีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ

หากผลการทดสอบมีค่า p-value มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 จะไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ จึงเลือกใช้แบบจำลอง Random Effect Model เนื่องจากให้ค่าประมาณที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า แต่หากค่า p-value น้อยกว่า 0.10 จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ จึงควรเลือกใช้ Fixed Effect Model เพื่อให้ค่าประมาณมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (Hausman, 1978)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีลักษณะการกระจายตัวแตกต่างกัน โดยดัชนีความสุข (HAP) มีค่าเฉลี่ย 5.483 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.723 และมีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (CV) ร้อยละ 13.195 สะท้อนว่ามีการกระจายตัวค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นในการศึกษา ขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว มีค่าเฉลี่ย 11,875.320 ดอลลาร์สหรัฐฯ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงถึง 19,127.250 และมีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันร้อยละ 161.067 ซึ่งสูงที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น สะท้อนให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวของประเทศในกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก

นอกจากนี้ อัตราการว่างงาน (UR) มีค่าเฉลี่ย 2.598 และค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันร้อยละ 62.870 ขณะที่อัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย (SMR) มีค่าเฉลี่ย 5.931 และค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันร้อยละ 57.063 สะท้อนว่าตัวแปรทั้งสองมีการกระจายตัวค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่นในการศึกษา ส่วนดัชนีการศึกษา (EDU) มีค่าเฉลี่ย 0.755 และค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันร้อยละ 13.998 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายตัวค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น นอกจากนี้ ตัวแปรที่ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันต่ำที่สุดคือ อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีตั้งแต่แรกเกิด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันร้อยละ 6.319 แสดงว่าประเทศในกลุ่มตัวอย่างมีความใกล้เคียงกันค่อนข้างมากในด้านอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถิติเชิงพรรณา

ตัวแปร	N	Mean	Standard Deviation	CV (%)	Maximum	Minimum
ดัชนีความสุข	94	5.483	0.723	13.195	7.062	3.674
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อหัว	98	11875.320	19127.250	161.067	80056.130	866.280
อัตราการว่างงาน	98	2.598	1.634	62.870	7.208	0.119
ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป	98	117.476	18.556	15.795	171.880	85.805
สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของรัฐบาลต่อรายจ่ายรัฐบาล	98	9.061	3.094	34.145	19.120	3.915
อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีตั้งแต่แรกเกิด	98	64.700	4.088	6.319	73.800	57.800
อัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย	98	5.931	3.384	57.063	16.600	1.200
ดัชนีการศึกษา	98	0.755	0.106	13.998	0.989	0.614
ดัชนีสันติภาพโลก	98	1.879	0.308	16.386	2.452	1.332
สัดส่วนรายได้ประชาชาติก่อนหักภาษีที่กลุ่มคนรวยที่สุดร้อยละ 1 ถือครอง	98	17.146	2.793	16.287	27.520	13.260
ดัชนีการรับรู้การทุจริต	98	4.138	2.051	49.561	9.300	1.800
สัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดของประเทศ	98	6.620	2.415	36.487	13.492	3.284

เมื่อพิจารณาในระดับประเทศ พบว่าประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจนทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ การศึกษา ธรรมาภิบาล สันติภาพ และโครงสร้างประชากร ซึ่งสะท้อนถึงระดับการพัฒนาและบริบททางสังคมที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ความแตกต่างในปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่อาจอธิบายความแตกต่างของระดับความสุขระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ลักษณะของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศ	ลักษณะแต่ละประเทศ
ไทย	ระดับความสุขค่อนข้างสูงและเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี 65.8 ปี และมีสัดส่วนประชากรสูงอายุร้อยละ 13.49 สูงที่สุดในกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่อัตราการฆ่าตัวตายสูงที่สุดในกลุ่ม ขณะที่ประสิทธิผลภาครัฐอยู่ในระดับค่อนข้างดี และสันติภาพมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ขณะที่การทุจริตและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ยังเป็นประเด็นท้าทาย
สิงคโปร์	ระดับความสุขและรายได้ต่อหัวสูงที่สุดในกลุ่มตัวอย่าง อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี 73.6 ปี และมีประชากรสูงอายุร้อยละ 12.26 มีคุณภาพการศึกษาสูง การทุจริตต่ำ ประสิทธิผลภาครัฐและสันติภาพอยู่ในระดับสูง แม้อัตราการฆ่าตัวตายจะค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศในอาเซียน
มาเลเซีย	ระดับความสุขค่อนข้างสูงและเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีประมาณ 63.9 ปี ประชากรสูงอายุร้อยละ 6.95 โครงสร้างประชากรยังไม่เข้าสู่สังคมสูงวัยเต็มรูปแบบ การศึกษาและสาธารณสุขอยู่ในระดับค่อนข้างดี ขณะที่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อัตราการฆ่าตัวตายอยู่ในระดับปานกลาง และระดับการรับรู้การทุจริต ประสิทธิผลภาครัฐ ตลอดจนระดับสันติภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาค
เวียดนาม	ระดับความสุขเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจโดดเด่น อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีประมาณ 63.7 ปี และมีประชากรสูงอายุร้อยละ 7.89 โดยมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางและมีแนวโน้มพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง อัตราการฆ่าตัวตายค่อนข้างสูง ขณะที่ความโปร่งใสและประสิทธิผลภาครัฐอยู่ในระดับปานกลาง
ฟิลิปปินส์	ระดับความสุขปานกลางและเป็นประเทศรายได้ปานกลาง เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยการบริโภคและรายได้จากแรงงานต่างประเทศ อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี 58.8 ปี และมีประชากรสูงอายุร้อยละ 4.88 ต่ำที่สุดในกลุ่มตัวอย่าง อัตราการฆ่าตัวตายอยู่ในระดับต่ำ การศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่การทุจริต และสันติภาพยังเป็นความท้าทายสำคัญ
อินโดนีเซีย	ระดับความสุขปานกลาง และเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในอาเซียน แม้อยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลาง อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีประมาณ 60.7 ปี และมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปร้อยละ 6.69 สะท้อนโครงสร้างประชากรวัยแรงงานขนาดใหญ่ มีอัตราการฆ่าตัวตายต่ำที่สุดในกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่การศึกษา การควบคุมการทุจริต และประสิทธิผลภาครัฐอยู่ในระดับปานกลาง และมีสันติภาพค่อนข้างดี
กัมพูชา	ระดับความสุขและรายได้ต่อหัวต่ำที่สุดในกลุ่มตัวอย่าง แม้เศรษฐกิจเติบโตต่อเนื่องแต่ยังมีความเปราะบาง ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระดับสูง อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีประมาณ 60.6 ปี และมีสัดส่วนประชากรสูงอายุร้อยละ 5.59 ค่อนข้างต่ำ สะท้อนโครงสร้างประชากรที่ยังอายุน้อย อัตราการฆ่าตัวตายอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่การศึกษา การเข้าถึงบริการสุขภาพ การควบคุมการทุจริต และประสิทธิผลภาครัฐยังอยู่ในระดับต่ำกว่าหลายประเทศในอาเซียน และมีสันติภาพอยู่ในระดับปานกลาง

หมายเหตุ: ข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีตั้งแต่แรกเกิด ปี ค.ศ. 2021 จาก WHO และข้อมูลสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ปี ค.ศ. 2021 จาก World Bank (2021)

ผลการทดสอบปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ (Multicollinearity) พบว่า ตัวแปรอิสระในรูป ณ ระดับ หรือลอการิทึมธรรมชาติมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หลายคู่ที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งอาจสะท้อนถึงความเป็นไปได้ของการเกิดปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระในรูปอัตราการเปลี่ยนแปลงลำดับที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าสัมบูรณ์ของค่าสัมประสิทธิ์น้อยกว่า 0.3 สะท้อนให้เห็นว่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระโดยรวมลดลงเมื่อเทียบกับข้อมูลในรูป ณ ระดับ ทั้งนี้ การศึกษากำหนดค่าสัมบูรณ์ของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ 0.30 เป็นเกณฑ์เชิงปฏิบัติในการพิจารณาขนาดความสัมพันธ์ โดยอ้างอิงแนวทางของ Cohen (1988) ซึ่งเสนอค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ประมาณ 0.10, 0.30 และ 0.50 เป็นขนาดอิทธิพลระดับน้อย ปานกลาง และมาก ตามลำดับ ดังนั้น เกณฑ์ 0.30 จึงใช้เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไปอย่างระมัดระวัง โดยกำหนดขึ้นเพื่อคัดกรองและลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลระหว่างตัวแปรอิสระในการกำหนดแบบจำลอง มิได้หมายความว่าค่าสหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไปถือว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณโดยตรง แม้ว่าจะยังพบตัวแปรบางคู่ที่มีความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป ได้แก่ D_LnGDP กับ D_UR (-0.4494) D_LnGDP กับ D_LnCPI (0.3953) และ D_LnCPI กับ D_AGING (-0.5597) อย่างไรก็ตาม การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายคู่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะสรุปการเกิดปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณการศึกษาจึงตรวจสอบเพิ่มเติมด้วยค่า Variance Inflation Factor (VIF) โดยผลการทดสอบตัวแปรในรูปอัตราการเปลี่ยนแปลงลำดับที่ 1 พบว่า ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.08–1.84 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.37 ซึ่งไม่พบข้อบ่งชี้ถึงปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณในระดับรุนแรง

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธี Im, Pesaran and Shin (IPS) Unit Root Test โดยพิจารณาจากค่าสถิติ W-t-bar พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่ในรูป ณ ระดับ หรือลอการิทึมธรรมชาติยังคงมีปัญหาหน่วยราก (Unit Root) หรือไม่มีคุณสมบัติความนิ่ง (Non-Stationary) ในขณะที่ตัวแปรในรูปอัตราการเปลี่ยนแปลงลำดับที่ 1 มีคุณสมบัติความนิ่ง (Stationary) ทุกตัวแปร ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (P<0.05) จึงแสดงให้เห็นว่าข้อมูลดังกล่าวมีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองข้อมูลพาเนล

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลในแต่ละตัวแปรด้วยวิธี IPS Test

ตัวแปรในรูประดับหรือลอการิทึมธรรมชาติ	ผลการทดสอบความนิ่ง		ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงลำดับที่ 1	ผลการทดสอบความนิ่ง	
	รูปแบบของสมการ	IPS Test		รูปแบบของสมการ	IPS Test
LnHAP	Intercept and Trend	-2.2770**	D_LnHAP	Intercept	-4.6792***
LnGDP	Intercept and Trend	-2.0343**	D_LnGDP	Intercept and Trend	-3.7088***
UR	Intercept and Trend	-0.4809	D_UR	Intercept and Trend	-7.6434***
LnCPI	Intercept and Trend	-0.1092	D_LnCPI	Intercept and Trend	-2.3125**
GGE	Intercept and Trend	-2.4603***	D_GGE	Intercept	-6.4946***
LnHAL	Intercept and Trend	7.0321	D_LnHAL	Intercept and Trend	-2.6738***
LnSMR	Intercept and Trend	-0.9002	D_LnSMR	Intercept	-5.4084***
LnEDU	Intercept and Trend	1.3033	D_LnEDU	Intercept	-6.4784***
INC	Intercept and Trend	-2.0511**	D_INC	Intercept	-6.9239***
LnGPI	Intercept	-0.1275	D_LnGPI	Intercept	-7.0208***
LnCOR	Intercept and Trend	-0.4809	D_LnCOR	Intercept	-7.0796***
AGING	Intercept and Trend	-3.0453***	D_AGING	Intercept and Trend	-83.5111***

หมายเหตุ: D_ แสดงถึง ค่าผลต่างอันดับที่ 1 และ Ln แสดงถึง การแปลงลอการิทึมธรรมชาติของแต่ละตัวแปร

***, **, * มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ

เพื่อคัดเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพาเนล ได้ทำการประมาณค่าด้วยแบบจำลอง Fixed Effects และ Random Effects จากนั้นจึงทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองด้วย Hausman Test เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาเลือกแบบจำลอง ผลการทดสอบพบว่า ในทุกแบบจำลองไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด (p-value > 0.1) จึงยังไม่พบหลักฐานทางสถิติที่แสดงว่าผลเฉพาะของแต่ละประเทศมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ และเลือกใช้แบบจำลอง Random Effects เป็นหลักในการวิเคราะห์ เนื่องจากการแปลงข้อมูลเป็นผลต่างลำดับที่ 1 ทำให้ผลเฉพาะของแต่ละประเทศที่คงที่ตามเวลาถูกขจัดออก ประกอบกับการศึกษาครั้งนี้มีหน่วยภาคตัดขวางจำนวน 7 ประเทศ จึงใช้ผล Hausman Test เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาเลือกแบบจำลอง โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านขนาดของข้อมูลในการตีความผลการทดสอบ ดังนั้น การประมาณค่าและการแปลผลความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับระดับความสุขของประชาชน รวมถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงอาศัยผลลัพธ์จากแบบจำลอง Random Effects เป็นหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการด้วยแบบจำลอง Random Effects ร่วมกับการควบคุมผลกระทบตามช่วงเวลา (Time Fixed Effects) เพื่อควบคุมอิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงตามเวลาและส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในช่วงเวลาเดียวกัน โดยพิจารณาทั้งผลกระทบในปัจจุบัน (t) และผลกระทบแบบล่าช้า (Lag Effect) ผ่านการนำค่าหน่วงเวลา (t−1) ของตัวแปรอิสระมาร่วมในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ ได้มีการประมาณค่าในหลายแบบจำลอง โดยปรับเปลี่ยนชุดตัวแปรอิสระตามระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และใช้ค่าสัมบูรณ์ของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์เชิงปฏิบัติประกอบการจัดชุดตัวแปร ซึ่งอ้างอิงการแบ่งระดับความสัมพันธ์ของ Cohen (1988) ที่จัดความสัมพันธ์ที่ค่าสัมบูรณ์ตั้งแต่ระดับปานกลางไว้ที่ประมาณ 0.30 ขึ้นไป ทั้งนี้ การศึกษากำหนดเกณฑ์ดังกล่าวในลักษณะที่ค่อนข้าง

เข้มงวด เพื่อคัดกรองและลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลระหว่างตัวแปรอิสระ และประมาณค่าแบบจำลองภายใต้ชุดตัวแปรที่แตกต่างกันเพื่อตรวจสอบความคงทนของผลการประมาณค่า (Robustness) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง Random Effects

ตัวแปร	แบบจำลองที่ 1	แบบจำลองที่ 2	แบบจำลองที่ 3	แบบจำลองที่ 4	แบบจำลองที่ 5	แบบจำลองที่ 6	แบบจำลองที่ 7	แบบจำลองที่ 8
Constant	-0.033	-0.049*	-0.027	-0.032	0.036	0.009	0.061	0.017
D_LnGDP $_{(i,t)}$	0.079	-	0.051	0.082	-0.099	-	-0.167	-0.054
D_UR $_{(i,t)}$	-	-0.012	-	-	-	0.015	-	-
D_LnCPI $_{(i,t)}$	-	0.492	-	-	-	0.695	-	-
D_GGE $_{(i,t)}$	-0.001	-0.003	-0.002	-	-0.008	-0.007	-0.011	-
D_LnHAL $_{(i,t)}$	1.419	1.141	-	1.445	2.096	1.243	-	2.309*
D_LnSMR $_{(i,t)}$	-0.089	-0.123	-0.117	-0.088	-0.103	-0.139*	-0.154*	-0.077
D_LnEDU $_{(i,t)}$	0.633**	0.608**	0.595**	0.636**	0.672**	0.698**	0.617**	0.689**
D_LnGPI $_{(i,t)}$	0.273	0.318	0.268	0.274	0.301	0.302	0.278	0.307
D_INC $_{(i,t)}$	0.003	0.002	0.003	0.003	0.000	0.002	0.001	-0.001
Dummy GE	0.030*	0.027	0.023	0.030*	0.042**	0.019	0.030*	0.043**
D_LnCOR $_{(i,t)}$	-0.199	-0.187	-0.159	-0.197	-0.385**	-0.367**	-0.339**	-0.371**
D_AGING $_{(i,t)}$	-0.107	-	-0.085	-0.106	-0.262	-	-0.059	-0.278
D_LnGDP $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	0.165	-	0.156	0.152
D_UR $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	-	0.008	-	-
D_LnCPI $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	-	-0.580	-	-
D_GGE $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	0.005	0.006	0.005	-
D_LnHAL $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	-0.173	-1.355	-	0.418
D_LnSMR $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	-0.005	-0.037	-0.015	0.008
D_LnEDU $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	-0.383	-0.351	-0.296	-0.426
D_LnGPI $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	-0.159	-0.225	-0.245	-0.137
D_INC $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	0.003	0.001	0.002	0.004
D_LnCOR $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	0.221	0.296**	0.244*	0.202
D_AGING $_{(i,t-1)}$	-	-	-	-	0.154	-	-0.028	0.170
จำนวนตัวอย่าง	84	84	84	84	77	77	77	77
จำนวนประเทศ	7	7	7	7	7	7	7	7
Time FE	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
R^2 (Within)	0.4072	0.4269	0.3954	0.4074	0.5879	0.5711	0.5691	0.5719
R^2 (Overall)	0.3996	0.3890	0.3879	0.3995	0.5604	0.5432	0.5363	0.5436
Wald χ^2	40.60***	38.84**	39.29***	41.24***	58.64***	54.71***	55.51***	57.17***
Huasman Test								
$\chi^2(6)$	2.53	5.66	2.44	2.58	6.98	5.92	7.04	6.76
P-value	0.8653	0.4620	0.8752	0.8593	0.3229	0.4322	0.3170	0.3437

หมายเหตุ: ค่าในตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์, ค่า R^2 (Within) แสดงถึง ความสามารถของแบบจำลองในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามภายในหน่วยตัวอย่างตามช่วงเวลา, ค่า R^2 (Overall) แสดงถึง ความสามารถในการอธิบายในภาพรวมของข้อมูลทั้งหมด, Wald χ^2 ใช้ทดสอบนัยสำคัญโดยรวมของแบบจำลอง ***, **, * มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าแบบจำลองแต่ละแบบให้ผลการอธิบายที่ไม่แตกต่างกันมากนักในเชิงเปรียบเทียบ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนชุดตัวแปรอิสระในแต่ละแบบจำลองเพื่อทดสอบความแข็งแกร่งของผลการประมาณค่า โดยผลการประมาณค่าส่วนใหญ่ยังคงมีทิศทางที่สอดคล้องกันในหลายแบบจำลอง แม้ว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรบางตัวจะแตกต่างกันบ้างในแต่ละแบบจำลอง โดยได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (D_LnGDP) ซึ่งเป็นตัวแปรหลักของการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสุขของประชาชนในทุกแบบจำลอง สะท้อนให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะอธิบายความแตกต่างของระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียนได้

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค สุขภาพ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ ธรรมาภิบาล ประสิทธิผลภาครัฐ และโครงสร้างประชากร กับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

ตัวแปรด้านการศึกษา (D_LnEDU) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุขของประชาชนอย่างสม่ำเสมอในทุกแบบจำลอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.595–0.698 หมายถึง เมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของดัชนีการศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีความสัมพันธ์กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขที่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.60–0.70 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ และเป็นตัวแปรที่ให้ผลการประมาณค่าที่มีความสม่ำเสมอมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน นอกจากนี้ ตัวแปรหุ่นประสิทธิผลของรัฐบาล (Dummy GE) ยังพบค่าสัมประสิทธิ์ในทิศทางบวกกับระดับความสุขในส่วนใหญ่ของแบบจำลอง และพบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในหลายแบบจำลอง โดยประเทศที่มีค่าดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาลตั้งแต่ 0 ขึ้นไป (GE = 1) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขสูงกว่าประเทศที่มีค่าดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาลต่ำกว่า 0 (GE = 0) สะท้อนให้เห็นว่าประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะและการดำเนินนโยบายภาครัฐอาจมีส่วนช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน สำหรับดัชนีการรับรู้การทุจริต (D_LnCOR) ซึ่งค่าที่สูงขึ้นสะท้อนถึงระดับการทุจริตที่ลดลง พบว่าในหลายแบบจำลองตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความสุขในช่วงเวลาเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ระหว่าง –0.385 ถึง –0.339 แสดงว่า เมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของดัชนีการรับรู้การทุจริตเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีความสัมพันธ์กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขที่ลดลงประมาณร้อยละ 0.34–0.39 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรูปแบบค่าหน่วงเวลา (t–1) กลับพบความสัมพันธ์เชิงบวกในบางแบบจำลอง โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ระหว่าง 0.244–0.296 แสดงว่า เมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของดัชนีการรับรู้การทุจริตในช่วงเวลาก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีความสัมพันธ์กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขในช่วงเวลาปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.24–0.30 อาจสะท้อนว่าผลของการปรับปรุงธรรมาภิบาลและการลดปัญหาการทุจริตอาจต้องอาศัยระยะเวลาก่อนที่จะสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของระดับความสุขของประชาชน

สำหรับอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (D_LnHAL) พบค่าสัมประสิทธิ์มีทิศทางบวกในทุกแบบจำลองที่นำตัวแปรดังกล่าวเข้าสู่การวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย (D_LnSMR) มีค่าสัมประสิทธิ์ในทิศทางลบอย่างสม่ำเสมอ และพบความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางแบบจำลอง โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ระหว่าง –0.154 ถึง –0.139 แสดงว่า เมื่ออัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีความสัมพันธ์กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขที่ลดลงประมาณร้อยละ 0.14–0.15 อย่างไรก็ตาม ผลดังกล่าวปรากฏเฉพาะบางแบบจำลอง จึงยังไม่พบหลักฐานที่ชัดเจนและสม่ำเสมอในทุกแบบจำลอง ส่วนอัตราการว่างงาน อัตราเงินเฟ้อ ดัชนีสันติภาพโลก และโครงสร้างประชากรส่วนใหญ่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสุขในแบบจำลองส่วนใหญ่ ผลการศึกษาจึงชี้ให้เห็นว่าความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านการศึกษา คุณภาพการบริหารภาครัฐ และธรรมาภิบาล รวมถึงปัจจัยด้านสุขภาพจิตในบางแบบจำลอง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว ซึ่งเป็นตัวแปรหลักของการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งทิศทางของค่าสัมประสิทธิ์ยังไม่สอดคล้องกันในแต่ละแบบจำลอง สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อความสุขของประชาชนยังไม่ชัดเจน เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า Easterlin et al. (2010) ชี้ว่า ในระยะสั้นความสุขมักเปลี่ยนแปลงตามวัฏจักรเศรษฐกิจ ขณะที่ในระยะยาว การเติบโตของรายได้ไม่ได้สัมพันธ์กับความสุขอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Easterlin Paradox ของ Easterlin (1974) โดยผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับข้อค้นพบดังกล่าวในแง่ที่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พิจารณาการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลรายปี จึงไม่สามารถนำผลไปยืนยัน Easterlin Paradox ในระยะยาวได้โดยตรง นอกจากนี้ Proto & Rustichini (2013) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวกับความพึงพอใจในชีวิตมีลักษณะไม่เป็นเส้นตรง โดยความพึงพอใจเพิ่มขึ้นตามรายได้ในประเทศรายได้ต่ำถึงปานกลางก่อนที่ความสัมพันธ์จะลดลงหรือค่อนข้างคงที่ในประเทศรายได้สูง ซึ่งสะท้อนว่าลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความสุขอาจแตกต่างกันตามระดับรายได้ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้แตกต่างจากการศึกษาของ Degutis et al. (2010), Fadillah (2025) และกัมลาศ เยาวะนิจ (2565) ที่พบว่า รายได้ต่อหัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขของประชาชน

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค สุขภาพ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ ธรรมาภิบาล ประสิทธิผลภาครัฐ และโครงสร้างประชากร กับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ ในด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค พบว่า อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อยังไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสุข ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Fadillah (2025) ที่พบว่า อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสุข และการศึกษาของ Di Tella et al. (2001) ที่พบว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราการว่างงานส่งผลให้ความพึงพอใจในชีวิตลดลงรุนแรงกว่าอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวจึงอาจสะท้อนว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขได้อย่างเพียงพอ

ในด้านการศึกษา พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่แสดงผลอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกแบบจำลอง สะท้อนให้เห็นว่าการยกระดับการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นของความสุขของประชาชน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Stryzhak (2020) ที่พบว่าการศึกษาช่วยเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ และขยายทางเลือกในการดำเนินชีวิต ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและความสุขโดยรวม นอกจากนี้ ในด้านประสิทธิผลและธรรมภิบาล ประสิทธิผลของภาครัฐยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกและปรากฏนัยสำคัญทางสถิติในหลายแบบจำลอง สอดคล้องกับการศึกษาของกัมลาศ เยาวะนิจ (2565) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ การให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพ และการกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สามารถส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีและความสุขของประชาชนได้ สำหรับการรับรู้การทุจริต พบว่า ในช่วงเวลาปัจจุบัน ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความสุขและปรากฏนัยสำคัญทางสถิติในหลายแบบจำลอง ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Ma et al. (2022) ที่พบว่าการลดการทุจริตควรส่งผลเชิงบวกต่อความสุขของประชาชน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของกัมลาศ เยาวะนิจ (2565) ที่เสนอว่า มาตรการควบคุมการทุจริตที่เข้มงวดอาจเพิ่มต้นทุนหรือก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานของภาครัฐในระยะสั้น จนส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของประชาชนได้ ในทางตรงกันข้าม เมื่อพิจารณาค่าหน่วงเวลาของตัวแปรดังกล่าว พบว่าการลดลงของการทุจริตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุขในบางแบบจำลอง สะท้อนให้เห็นว่าผลประโยชน์จากการปรับปรุงธรรมาภิบาลอาจต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งผ่านไปสู่คุณภาพชีวิตและความสุขของประชาชน

ในด้านสุขภาพ พบว่า อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุข แต่ไม่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติในแบบจำลองส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่า แม้ทิศทางของความสัมพันธ์จะเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ แต่ยังไม่พบหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนและสม่ำเสมอเพียงพอที่จะยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าว ขณะที่อัตราการเสียชีวิตจากการฆ่า

ตัวตายมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุขอย่างสม่ำเสมอ และมีนัยสำคัญทางสถิติในบางแบบจำลอง ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางที่คาดการณ์ไว้ โดย Choi et al. (2024) พบว่า ระดับความสุขที่ลดลงมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ Hsu et al. (2019) พบว่า พื้นที่ที่มีระดับความสุขสูงมีอัตราการฆ่าตัวตายต่ำกว่า แม้ทิศทางการวิเคราะห์จะแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ แต่ผลดังกล่าวสะท้อนถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามระหว่างการฆ่าตัวตายกับความสุขของประชาชน ส่วนสัดส่วนรายจ่ายภาครัฐด้านสุขภาพไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสุข ซึ่งสะท้อนว่าการศึกษาครั้งนี้ยังไม่พบหลักฐานที่ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายดังกล่าวกับระดับความสุขของประชาชน

สำหรับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ซึ่งวัดจากสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 1 ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสุขในทุกแบบจำลอง ผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับ Powdthavee et al. (2017) ที่พบว่าการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนรายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้สูงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจในชีวิตของประชาชนโดยรวม โดยเฉพาะในประเทศแถบยุโรป เช่นเดียวกับ Lous & Graafland (2022) ที่พบว่า สัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 1 มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจในชีวิต โดยความเหลื่อมล้ำที่สูงขึ้นอาจเชื่อมโยงกับข้อจำกัดด้านโอกาสในการยกระดับสถานะทางสังคมและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ความแตกต่างของผลการศึกษาอาจสะท้อนถึงบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างการกระจายรายได้ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเมื่อการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียน

ในด้านโครงสร้างประชากร พบว่า สัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสุข ซึ่งขัดแย้งผลการศึกษาของ Hudomiet et al. (2021) ที่พบว่า เมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มขึ้นหลัง 65 ปี ความ พึงพอใจในชีวิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพและการสูญเสียคู่สมรส อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้อาจสะท้อนว่า การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรสูงอายุยังไม่พบความสัมพันธ์โดยตรงอย่างชัดเจนกับระดับความสุขของประชาชน และความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นร่วมด้วย สำหรับด้านสันติภาพและความปลอดภัย ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสุขในทุกแบบจำลอง ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Aribe & Panes (2019) ที่พบว่าประเทศที่มีระดับสันติภาพสูงมักมีระดับความสุขของประชาชนสูงกว่า

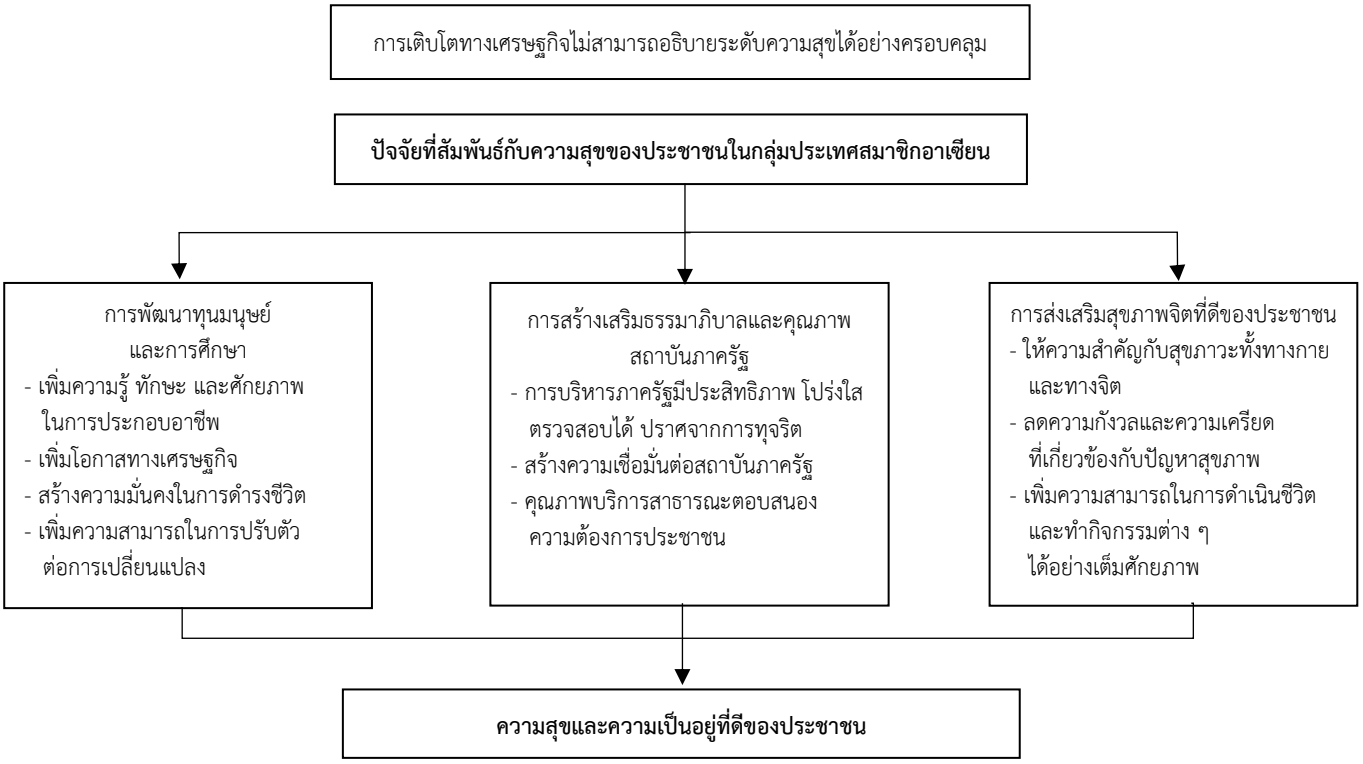
ผลการศึกษาครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาประเทศไม่ควรพิจารณาเพียงมิติทางเศรษฐกิจหรือการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติเพียงอย่างเดียว แต่ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านการศึกษา ธรรมาภิบาล และคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กัน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทต่อระดับความสุขของประชาชนมากกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจในหลายกรณี ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่า ความสุขของประชาชนเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากปัจจัยหลายมิติ และการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนได้อย่างชัดเจนและยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ ในช่วงเวลา 14 ปี เนื่องจากข้อจำกัดด้านความครบถ้วนของข้อมูล ผลการศึกษาจึงสะท้อนความสัมพันธ์ภายใต้ขอบเขตของประเทศและช่วงเวลาที่ศึกษา นอกจากนี้ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลระดับประเทศ ผลการศึกษาจึงสะท้อนความสัมพันธ์ในระดับมหาภาค โดยมีประเทศเป็นหน่วยวิเคราะห์ อีกทั้งการศึกษามุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จึงมิได้มุ่งยืนยันความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ทั้งนี้ จำนวนหน่วยภาคตัดขวางและช่วงเวลาที่ศึกษามีขนาดค่อนข้างจำกัด ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้วิธีตรวจสอบปัญหาและปรับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานบางวิธีสำหรับปัญหา Heteroskedasticity, Serial Correlation และ Cross-sectional Dependence ดังนั้น การแปลผลการประมาณค่าจึงพิจารณาภายใต้โครงสร้างข้อมูลและวิธีการประมาณค่าที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผลลัพธ์ของการพัฒนาหลายมิติที่เชื่อมโยงกัน โดยการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายระดับความสุขของประชาชนได้อย่างครอบคลุม แม้รายได้และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา แต่ปัจจัยที่สะท้อนคุณภาพของประชาชนและคุณภาพของสถาบันภาครัฐกลับมีบทบาทต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนมากกว่า

จากผลการศึกษา สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเฉพาะด้านการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับความสุขของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการศึกษาไม่เพียงช่วยเพิ่มความรู้ ทักษะ และศักยภาพในการประกอบอาชีพ แต่ยังส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงในการดำรงชีวิต ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ การสร้างเสริมธรรมาภิบาลและคุณภาพสถาบันภาครัฐมีความเชื่อมโยงกับความสุขของประชาชน โดยการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และลดปัญหาการทุจริต ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อสถาบันภาครัฐ ขณะที่สุขภาวะและสุขภาพจิตที่ดีมีความเชื่อมโยงกับการลดความกังวลและความเครียด รวมถึงส่งเสริมความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยผลการศึกษาที่พบว่าอัตราการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย ซึ่งสะท้อนปัญหาด้านสุขภาวะทางจิต มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับความสุขในบางแบบจำลอง สนับสนุนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสุขภาวะทางจิตกับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จึงช่วยต่อยอดจากงานศึกษาในบริบทอาเซียนที่ผ่านมา ซึ่งยังพบข้อสรุปที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับความสุข โดยขยายการพิจารณาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและประชากรศาสตร์ไปสู่ปัจจัยหลายมิติ ทั้งด้านทุนมนุษย์ สุขภาวะ และคุณภาพสถาบันภาครัฐ รวมทั้งพิจารณาความสัมพันธ์ที่อาจปรากฏในช่วงเวลาถัดไป ทำให้เห็นว่าการทำความเข้าใจความสุขของประชาชนในภูมิภาคอาเซียนควรพิจารณาปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตและสถาบันควบคู่กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับระดับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทิศทางของความสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกันในแต่ละแบบจำลอง แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความสุขของประชาชนในกลุ่มประเทศที่ศึกษายังไม่ชัดเจน และความสุขของประชาชนอาจไม่สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจมหภาค สุขภาพ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ ธรรมาภิบาล ประสิทธิผลภาครัฐ และโครงสร้างประชากร พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุขอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอที่สุด ขณะที่ประสิทธิผลของรัฐบาลและธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหลายแบบจำลอง โดยผลของการรับรู้การทุจริตที่แตกต่างกันตามช่วงเวลาอาจสะท้อนว่าการปรับปรุงธรรมาภิบาลต้องอาศัยระยะเวลาก่อนที่จะสัมพันธ์กับระดับความสุขที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในบางแบบจำลอง ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าความสุขของประชาชนมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยหลายมิติ จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา การส่งเสริมสุขภาวะ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและคุณภาพการบริหารภาครัฐควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาในมิติอื่นควบคู่กัน โดยเฉพาะด้านสุขภาพ การศึกษา ความเท่าเทียม และคุณภาพชีวิต เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถสะท้อนความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืน

1.2 ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพและการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกกลุ่ม เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุขของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาการศึกษาจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงาน สร้างความมั่นคงในชีวิต และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว

1.3 ภาครัฐควรยกระดับประสิทธิผลในการดำเนินงานควบคู่กับการลดปัญหาการทุจริต โดยปรับปรุงการให้บริการสาธารณะให้มีความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเปิดเผยข้อมูล และกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีในระยะยาว

1.4 แม้ว่าปัจจัยด้านสุขภาพ สังคม และโครงสร้างประชากรส่วนใหญ่จะไม่พบความสัมพันธ์กับระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงเวลาที่ศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการดำเนินนโยบายด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมอย่างต่อเนื่องของหลายประเทศในอาเซียน ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับในช่วงเวลาที่ศึกษายังคงมีการอยู่อาศัยในครัวเรือนขนาดใหญ่และการดูแลกันภายในครอบครัว ซึ่งสมาชิกในครอบครัวอาจสามารถช่วยแบ่งเบาภาระในการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งด้านการดำเนินชีวิตประจำวันและการสนับสนุนทางสังคม จึงช่วยรองรับภาระการดูแลผู้สูงอายุได้บางส่วน อย่างไรก็ตาม ภาครัฐควรติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สุขภาวะ ความเหลื่อมล้ำ และระบบสวัสดิการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยและการเพิ่มขึ้นของครอบครัวขนาดเล็กอาจส่งผลต่อระดับความสุขของประชาชนมากขึ้นในอนาคต โดยเสนอให้หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมในแต่ละประเทศ พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและการสนับสนุนครอบครัวในระดับนโยบายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครัวเรือน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พิจารณาจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะร่วมที่สำคัญ เช่น ระดับรายได้หรือระดับการพัฒนา โดยอาจแบ่งออกเป็นกลุ่มประเทศรายได้สูงและรายได้ปานกลาง แล้วทำการวิเคราะห์แยกตามแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ประเทศภายในกลุ่มมีความใกล้เคียงกันมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความแตกต่างเชิงโครงสร้างระหว่างประเทศ ทำให้ผลการประมาณค่ามีความแม่นยำและตีความได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเอื้อต่อการเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มประเทศได้อย่างเป็นระบบ

2.2 พิจารณาขยายช่วงเวลาที่ศึกษาและเพิ่มจำนวนประเทศ รวมถึงหากมีข้อมูลที่เหมาะสม อาจใช้ข้อมูลระดับบุคคลหรือการวิเคราะห์แบบพหุระดับ (Multilevel) เพื่อให้สามารถพิจารณาความแตกต่างทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 พิจารณาศึกษาปัจจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น วัฒนธรรมครอบครัวผ่านการดูแลระหว่างช่วงวัย ทุนทางสังคม (Social Capital) บทบาทของนโยบายสวัสดิการของภาครัฐ หรือการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อช่วยอธิบายระดับความสุขของประชาชนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวอาจมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพชีวิต ความรู้สึกมั่นคง และรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังนั้น การศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเหล่านี้อาจช่วยให้เข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กัมลาศ เยาวะนิจ. (2565). องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและประสิทธิผลของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อความสุขมวลรวมประชาชาติ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 12*(2), 151–161.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *เศรษฐศาสตร์เล่มเดียวอยู่ ฉบับปรับปรุง.* สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/economics-book.html.

Aribe Jr, S. G., & Panes, J. M. M. (2019). Will State of Happiness Assure Global Peace?. *Asia Pacific Journal of Social and Behavioral Sciences, 16*, 87-98.

Choi, M., Sempungu, J. K., Kim, M. H., Han, J., & Lee, Y. H. (2024). Happiness and its association with suicide ideation and attempt in Korea: The roles of socio-environmental, psychological, and health-related factors. *Journal of Korean Medical Science, 39*(44), e283.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Degutis, M., Urbonavičius, S., & Gaižutis, A. (2010). Relation between life satisfaction and GDP in the European Union. *Ekonomika, 89*(1), 9–21.

Di Tella, R., MacCulloch, R. J., & Oswald, A. J. (2001). Preferences over inflation and unemployment: Evidence from surveys of happiness. *American Economic Review, 91*(1), 335–341.

Easterlin, R. A. (1974). *Does economic growth improve the human lot? Some empirical evidence*. In P. A. David & M. W. Reder (Eds.), *Nations and households in economic growth: Essays in honor of Moses Abramovitz* (pp. 89–125). New York: Academic Press.

Easterlin, R. A., McVey, L. A., Switek, M., Sawangfa, O., & Zweig, J. S. (2010). The happiness–income paradox revisited. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 107*(52), 22463-22468.

Fadillah, M. I. (2025). Inflation, income, and happiness: Contrasting low-income developing countries and advanced economies. *American Journal of Economic and Management Business, 4*(1), 106–114.

Giansyah, R. W., Sambodo, H., Binardjo, G., & Suharno, S. (2024). Happiness index in ASEAN-9 2015–2021: Macroeconomic and demographic perspectives. *Economics Development Analysis Journal, 12*(4), 537–547.

Global Data Lab. (2021). *Educational index*. Retrieved from https://globaldatalab.org/shdi/.

Hausman, J. A. (1978). Specification tests in econometrics. *Econometrica, 46*(6), 1251–1271.

Hsu, C. Y., Chang, S. S., & Yip, P. S. F. (2019). Subjective wellbeing, suicide and socioeconomic factors: an ecological analysis in Hong Kong. *Epidemiology and psychiatric sciences, 28*(1), 112-130.

Hudomiet, P., Hurd, M. D., & Rohwedder, S. (2021). The age profile of life satisfaction after age 65 in the US. *Journal of Economic Behavior & Organization, 189*, 431-442.

Im, K. S., Pesaran, M. H., & Shin, Y. (2003). Testing for unit roots in heterogeneous panels. *Journal of econometrics, 115*(1), 53-74.

Institute for Economics and Peace. (2021). *Global Peace Index*. Retrieved from https://www.visionofhumanity.org/maps/.

International Labour Organization. (2021). *ILOSTAT database*. Retrieved from https://ilostat.ilo.org/data/.

Lous, B., & Graafland, J. (2022). Who becomes unhappy when income inequality increases?. *Applied Research in Quality of Life, 17(1)*, 299–316.

Ma, J., Guo, B., & Yu, Y. (2022). Perception of official corruption, satisfaction with government performance, and subjective wellbeing-An empirical study from China. *Frontiers in Psychology, 13*, 748704.

Mathentamo, Q., Lawana, N., & Hlafa, B. (2024). Interrelationship between subjective wellbeing and health. *BMC Public Health, 24*(1), 2213.

Powdthavee, N., Burkhauser, R. V., & De Neve, J. E. (2017). Top incomes and human well-being: Evidence from the Gallup World Poll. *Journal of Economic Psychology, 62*, 246-257.

Proto, E., & Rustichini, A. (2013). A reassessment of the relationship between GDP and life satisfaction. *PloS one, 8*(11), e79358.

Stevenson, B., & Wolfers, J. (2008). *Economic growth and subjective well-being: Reassessing the Easterlin paradox (NBER Working Paper No. 14282)*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.

Stryzhak, O. (2020). The relationship between education, income, economic freedom and happiness. *SHS Web of Conferences, 75*, 03004.

Transparency International. (2021). *Corruption Perceptions Index*. Retrieved from https://www.transparency.org/en/cpi/2021.

Wells, T. (n.d.). Sen's capability approach. *Internet Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved from https://iep.utm.edu/sen-cap/.

World Bank. (2021). *Worldwide Governance Indicators*. Retrieved from https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators.

World Happiness Report. (2021). *World Happiness Report data*. Retrieved from https://data.worldhappiness.report/map.

World Health Organization. (2021). *WHO data: Indicators*. Retrieved from https://data.who.int/indicators.

World Inequality Database. (2021). *World Inequality Database*. Retrieved from https://wid.world/data/.

Yang, Y., Zhao, L., & Cui, F. (2022). How does public health investment affect subjective well-being? Empirical evidence from China. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(9), 5035.